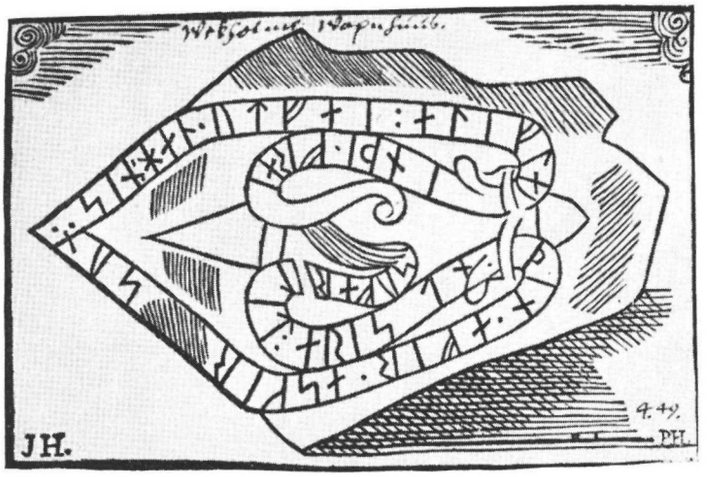

Fig. 140. U 698. Veckholms kyrka. Efter B 611.

Dog er det muligt, at förste Verslinje er:

hann út fall á Líflandi;

6stavelses Linje med Optakt. Den sidste Opfatning stöttes ved den syntaktiske Forbindelse og derved, at i L. 324 [= U 611] en 6stavelses Verslinje följes af en dermed allitterererende Linje i fornyrðislag.»

Det är icke möjligt att hänföra U 698 till någon bestämd ristare. Bugge anser, att den »er indhugget af samme Mand som L. 324 [= U 611].» Denna uppfattning stödes av vissa likheter i skrivning, skiljetecken och formulering, men den är givetvis ändå osäker, då båda runstenarna nu ha gått förlorade.

Ännu en runsten har tidigare funnits vid Veckholms kyrka. Då denna sten sannolikt ursprungligen har varit rest vid Kynge, upptages den här som U 701.

699. Amnö, Veckholms sn. Nu vid Ekholmen.

Pl. 50, 51.

Litteratur: B 610, L 709, D 1: 73. J. Peringskiöld, Monumenta 4, bl. 28, Ättartal (1725), s. 35; O. Rudbeck, Atland 1 (1679), s. 367; P. Elvius, De Fierdhundria (auctor J. Arenius), Upsaliæ 1717 (feltryck 1617), s. 96 och 97; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 2, s. 188; N. R. Brocman, Dagbok 1760 (i J. G. Liljegrens samling 'Runir' I, ATA), Sagan om Ingwar Widtfarne (1762), s. 129; F. C. Broman, Beskrifning öfver några ålderdoms Minnes Märken i Wickholms och Thorsviks Soknar i . . . Upland, 1781 (ATA); J. Fischerström, Utkast til beskrifning om Mälaren (1785), s. 134; N. H. Sjöborg, Inledning Til Kännedom af Fäderneslandets Antiquiteter (1797), s. 145; J. G. Liljegren, Runlära (1832), s. 108; C. C. Rafn, Runeindskrift i Piræeus (1856), s. 167 f.; R. Dybeck, Weckholms Socken 1860 (ATA), Reseberättelse 1860 (ATA); A. E. Törnebohm, Några ord till upplysning om bladet »Fånö» (1863), s. 43; UFT h. 13 (1886), s. 322; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 54; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941—43 (ATA).

Äldre avbildningar: P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta, Ättartal och B 610); R. Dybeck, D 1: 73; O. Hermelin, bläckteckning (ATA).

Runstenen står rest i Ekholmens park, 100 m. Ö om huvudbyggnaden.

Ransakningarna 1667—84 har inga uppgifter om Amnö-stenen.[1] På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* finnes följande anteckning om stenens plats: »Vekholm amnö norra gärde i en åker» (B 610: »Amnö gärde»; L 709: »Amnö, N gårde, i en åker»). Sedan F. C. Broman i sin »Beskrifning» (1781) redogjort för den väster om Amnö belägna s. k. »Bosebacken» (se nedan not 1), fortsätter han: »Några stenkast från ofvan nämde backe inuti Amnö gärde står äfven en Runsten, hvilken ... nu tyckes vara nästan oläslig.»

När Dybeck besöker Amnö sommaren 1860 antecknar han (Weckholms Socken, ATA): »Runsten som förr stått i Amnö gärde, ligger nu såsom spishäll i en af stugorna. En del af honom är afslagen och borta; det öfriga itusprängdt och äfven eljest illa medfaret.» I sin reseberättelse 1860 skriver Dybeck: »Den vackra ristningen å Amnöstenen ..., hvilken sten länge begagnats till spishäll, är ohjelpligt skadad af eld.» I *Sverikes runurkunder* (D 1: 73) lämnas följande uppgift om stenens tillstånd: »För närvarande ligger denne sten såsom spishäll i södra gården. Bortåt en fjerdedel af honom, det hörn som varit under sjelfva eldstaden, saknas, men den behållna vigtigaste delen af ristningen är ren och tydlig.» I en not tillägger han: »Inskriften är *ovanligt djupt* inhuggen.» I *Några ord till upplysning om bladet »Fånö»* (1863) meddelas, att en runsten finnes »i en spishäll vid Amnö». *UFT:* »Nu inlagd såsom spishäll och till en del förstörd.» På O. Hermelins teckning finnes följande uppgift: »Fragment af en runsten, som är upprest i trädgården vid Ekholmen (förr vid Amnö N. gärde).»

Vid inventeringen av runinskrifter i Uppsala län (1941) låg runstenen, sönderslagen i två delar, i Ekholmens park. Genom Riksantikvarieämbetets försorg lagades och restes stenen år 1945 på ovan angiven plats. Stenens övre högra del, som var försvunnen vid Dybecks besök, har icke kunnat återfinnas. Även rotändan har gått förlorad.

Grå granit. Höjd 1,52 m., bredd 0,81 m.

Inskrift (med det inom [ ] supplerat efter B 610):

[ikilaif · let · r]as[a · st - - at · bruna · boanta ·]s[in] · han : uarþ [·] tauþr · a t[an] marku · i huita · uaþum
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65

[· bal]i · [- r]ist ...
70 75

Ingilæif let ræisa stæin at Bruna, boanda sinn. Hann varð dauðr a Danmarku i hvitavaðum. Balli risti.

»Ingelev lät resa stenen efter Brune, sin make. Han dog i Danmark i vita kläder. Balle ristade.»

Till läsningen: Inskriftens **a**- och **n**-runor ha ensidiga bistavar och **o**-runan har formen ᚬ; **t**-runorna ha däremot bistavar på båda sidor om hst. 9 **e** är stunget. Runorna 17 och 18 ha stått på ett skadat ställe och utmärkas på träsnittet endast med två skrafferade huvudstavar, placerade tätt ihop, se fig. 141. Troligen har här stått **stan**, ej **stain**. 12 **a** har förlorat nedre delen. 13 **s** är också bevarat. Därefter är stenens högra del och största delen av toppen numera fördärvade och endast en hst följd av sk finnes nu före 32 **s**. Runföljden 35—66 är jämförelsevis väl bevarad. I 36 **a** finnas endast ytterst svaga spår av bst i kanten av en flagring. 38 **u** har förlorat bst i en spricka; även om man icke hade haft äldre läsningar, skulle man här, bl. a. på grund av avståndet till följande runa, ha antagit ett **u**. 40 **r** har förlorat nedre delen av hst. Sk efter 41 **þ** har gått förlorat i en spricka. 42 **t** och 43 **a** ha förlorat nedre delarna

[1] Om fornminnen på Amnö mark meddelas följande upplysningar: »Uthi Ambnöö ängh emot Hästöö, Wäster ifrån Byen, är een backa kallat Boostbacka, ther synas ännu faste Murar, neder i, och något öfwer Jorden, som säges, så skulle i förre tydhen der warit ärnat att byggia kongzgård, förr än Eekholmen bygdes. Item finnes och widh Ambnöö een grifftplatz, uthan någon berättelse, hwadh dhen bemerker.»

av hst. I 44 **u** är bst svag men säker. Sk saknas efter 47 **a**. Av runan 49 **a** finnes nu endast ett obetydligt spår av toppen. 50 **n** har nu gått helt förlorat; möjligen kan man skönja ett svagt spår vid övre ramlinjen. Av 51 **m** äro topparna av hst och bst bevarade. Av 52 **a** äro endast korta stycken av hst och bst i behåll. Sk efter 55 **u** är svagt. Sk saknas efter 56 **i**. 66 **m** har förlorat nedre delen av hst. 67—69 **bal** ha gått förlorade. 73—75 **ist** äro tydliga.

Fig. 141. U 699. Amnö, Veckholms sn. Efter B 610.

Hadorph (B 610): 30 **t** står upp- och nedvänt; likaså 62 **u** och 72 **r**. Sk saknas före 56 **i**. Före 72 **r** har Hadorph sett en runa av följande utseende: ᚴ, vilken han troligen har uppfattat som ett något skadat **k**. 75 **t** har icke observerats. — Brocman, som undersökte inskriften den $^{16}/_{7}$ 1760, skriver i sin dagbok: »fantes ingen Skilnad från J. H[adorphs] ritning, utom de små, at ᛋᛚᚦ lästes för ᛋᛏᛁᛁ: och såsom ᚱ fantes för sig; så stod och |ᛋᛏ| på en särskild Slänga. Jag gjorde och härvid den anmarkning, at det runda ᛏ här såsom på Brostenen förekom, och at tvärstreken voro allenast halfva.» — Dybeck: Nedre delen av stenen var tydligen på Dybecks tid svårt skadad och inskriften oläslig. Han inför läsningen av runorna 1—7 efter B 610. **(ikilaif) ... rasa ... anta · sin · han · uarþ tauþr · at ... marku · i huita · uaþum · bali · ... ist ...** Dybeck anmärker till sin läsning: »Förevarande afritnings sista runa (ᛏ) finnes icke i den bautilska.»

Inskriften börjar med kvinnonamnet *Ingilæif*.[1] Detta namn är enligt Lind (*Norsk-isländska dopnamn*, sp. 635) »icke ofta synligt på Island» men är »mera brukligt i Norge». På östnordiskt område har namnet tydligen varit sällsynt. Danmark saknar belägg, och det svenska runinskriftsmaterialet uppvisar hittills endast ytterligare två exempel på namnet, nämligen L 146 Sundbro, Bälinge sn och L 251 Hammarby, Björklinge sn. De tre svenska exemplen äro sålunda alla uppländska. Medeltida belägg saknas från Sverige. Brocman omtalar i sin dagbok (1760), att »Stenen kallas här på Orten för Jngelöfs Sten.»

Om det jämförelsevis vanliga mansnamnet *Bruni* se U 438.

I *Ättartal* (1725) behandlar J. Peringskiöld Amnö-stenen. Han skriver bl. a.: »Konung Erik

[1] Det är sannolikt detta namn, som ger O. Rudbeck (*Atland* 1, s. 367) anledning att påstå, att ordet **ifurborin**, som han översätter *clara stirpe genitus* »finnes på Ekholms slätts runsteen» (in cippo quodam Runico camporum Ekholmenssium). Rudbecks uppgift citeras okritiskt i *De Fierdhundria*. O. Celsius anmärker i *Svenska runstenar* (F m 60: 1, s. 437): »in hoc cippo vox ifurborin ... cernis Rudb. Atl».

Segersälle intog Danmark, och lät sig där, af Poppone döpas med alt sit folk, wid pass A. Chr. 989 ... hwar om förmäles på Runestenen i Amnö i Wekholms sokn.» Inskriften översättes på följande sätt: »Ingileif let vpresa stenen åt sin man Brune, som blef döder i Danmark warande, i det hwita wadmalet, eller hvita antagna klädningen. Bale han vthhögg detta.» Brocman översätter (a. a. s. 129): »Ingelöf lät resa Sten åt Brune sin Man. Han wardt död uti Danmark i Hwitawaden. Bale riste.»

F. C. Broman påpekar i sin *Beskrifning öfver några ålderdoms Minnes Märken i Wickholms och Thorsviks Soknar* (1781), att Amnö-stenen har »gifvit våre Antiqvarier anledning at pröfva sin styrka i dristiga gissningar. Den är aftagen i Peringschölds Ättartal och omnämd af Brochman, i des afhandling om Runstenarne, bakefter des uplaga af Yngvar Vidförles saga.» Broman fortsätter: »Om den förvarar åminnelsen af någon konung Erik Segersälls hjelte, lär ej vara så aldeles visst; men derföre har den dock utom tvifvel blifvit uprest til någon af forntidens tapra Krigs hjeltars ära.» Rafn kommenterar (a. a. s. 168): »Denne Mand var altsaa bleven døbt i Danmark og var død, medens han endnu var iført de ved Daaben anvendte hvide Klæder.»

Uttrycket (*hann varð dauðr*) *i hvitavaðum*, som förekommer på sex uppländska runstenar, nämligen U 243, U 364, U 613, U 699, L 118 Håga, Bondkyrko sn, och L 235 Tensta kyrka, har utförligt behandlats under U 243.

I runinskrifterna från svenskt område förekommer eljest namnet Danmark endast på Karlevi-stenen (Öl 1) samt på en år 1937 påträffad runsten vid Aspa, Ludgo sn; se *Sörmlandsbygden* 1938, s. 127, 129 samt S. B. F. Jansson, *Sörmländska runstensfynd* (i: *Fornvännen* 1948). Också i formellt avseende är uttrycket *a Danmarku* av intresse. På Skivum-stenen (DR 133), liksom på Öl 1, användes prepositionen *i* (**i tonmarku, i tanmarku**). Däremot förekommer prepositionen *a* på den norska L 1463 Höilands sn.

Runföljden 67—75, som numera är svårt skadad, har innehållit runorna **bali risti**. Balle har signerat icke mindre än elva ristningar i Trögds härad, se ovan s. 201.

700. Kynge, Veckholms sn.

Pl. 50, 51.

Litteratur: B 613, L 707, D 1: 72. J. Bureus, F a 6 s. 122, n:r 65 (Caspar Cohl), F a 5 n:r 462, F a 10: 1 n:r 97, F a 1 s. 101, F f 6 n:r 180; J. Peringskiöld, Monumenta 1 (31), Monumenta 4, bl. 27; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 416; R. Dybeck, Weckholms socken 1860 (ATA), Reseberättelse 1860 (ATA); A. E. Törnebohm, Några ord till upplysning om bladet »Fånö» (1863); UFT h. 13 (1886), s. 322; S. H. Adlersparre, Omkring Sigurdsstenarna (i: Personhistorisk tidskrift 18, 1916), s. 4; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 59; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1941—43 (ATA).

Äldre avbildningar: J. Rhezelius, teckning (F a 10: 1); P. Helgonius och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta 4 och B 613); Dybeck, D 1: 72.

Runstenen står rest 200 m. S om Kynge, i kanten av en liten bergknalle. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Fånö».

Äldre uppgifter om runstenens plats äro: Caspar Cohl (F a 6): »Å Kynge giärde i Wekål Sokn.» Rhezelius (F a 10: 1): »I Kynge Giärdet.» På träsnittet i Peringskiölds *Monumenta* 4 finnes bläckanteckningen »Kynge by i Wekholms sochn» (B 613: »Kyngeby»; L 707: »Kyngeby»). — I *Weckholms socken* (1860) antecknar Dybeck: »Vid Kyngeby ligger en runsten, L 708. — 707 saknas.»[1] I *Sverikes runurkunder* meddelar han: »Stenen var för några år sedan på halfva vägen till byn, för att läggas i grunden till en byggnad, men är nu på sitt gamla rum, en

[1] Dybeck förväxlar här de båda Kynge-stenarna; L 707 (= U 700) är bevarad, medan L 708 (= U 701) har gått förlorad.